

Božji služabnik Janez Gnidovec

VI. Skopljanski škof

10. Gnidovčeva potovanja izven škofije

Škof Gnidovec je večkrat potoval iz svoje škofije. Na pot tso ga vodili: dolžnost; službene potrebe; namen, da pridobi za svojo škofijo duhovnike in tvarna sredstva; posredovanje za pravice škofije in vernikov.

Vsako leto se je udeležil **škofovske konference v Zagrebu**. Pred odhodom je – vsaj v prizrenski dobi – zbranim semeniščnim dijakom v kapeli priporočil, naj molijo k Svetemu Duhu, da bi škofo navdihoval. Vedno je izrabil priliko, da je posamezne škofo prosil za kakšnega duhovnika, ki naj bi mu ga prepustili ali vsaj posodili za delo v skopski škofiji.

Ohranjeno je pismo djakovskega škofa Antuna Akšamovića (26. 7. 1934), ki odgovarja na Gnidovcev dopis 20. decembra 1933 in na osebno prošnjo ob škofovski konferenci za nabiranje darov. Akšamović sporoča, da so poziv in priporočilo za nabiranje priobčili v uradnem Glasniku. Pravi, da vsako leto nabirajo za revne cerkve in da bo nekaj od nabranega poslal Gnidovcu. Zdaj mu pošilja del lanske nabirke.

Posebej je omeniti konferenco 1. 1935, ko so že precej dozorele priprave za sklenitev konkordata med Vatikanom in Jugoslavijo. Zelo si je zanj prizadeval nuncij dr. Hermenegild Pellegrinetti. A med pravoslavniimi je pogodba med katoliško Cerkvijo in državo naletela na tako zagrizen odpor, da do podpisa ni prišlo. Notranji minister v tistih razburkanih mesecih je bil dr. Anton Korošec. Ko je država konkordat odklonila, je srbsko časopisje trdilo, da je pogodbi nasproten tudi notranji minister. Korošec na to ni mogel odgovarjati, ker ga je vezala službena tajnost. Škofje so tisto leto na konferenci izjavili obžalovanje, da se potrebna in koristna pogodba ni sklenila, in obdolžili za neuspeh tudi ministra Korošca. To izjavo so izdali v spomenici, ki so jo navzoči škofje podpisali. Gnidovcu so pozneje pojasnili, da se je dr. Korošču zgodila krivica in da je škoda, da ni nihče od škofov ni pred konferenco z njim govoril. Gnidovcu je bilo hudo. Rekel je: »Tedaj nisem vedel. Podpisal sem iz solidarnosti do drugih škofov. Sedaj

ne bi.«

V Rim je prvič odšel že v prvem letu škofovanja. 1925. je bilo sveto leto in Gnidovec se je pridružil hrvaškemu romanju. V adventu je zbral nekaj bogatejših Albancev, sam pa je prispeval za nekatere revne. Za spremljevalca svoji romarski skupini je vzel g. Plantariča. Do državne meje je škof imel brezplačno vožnjo. Od Zagreba naprej je bil v vlaku en sam oddelek prvega razreda. Vanj se je zaklenil neki potnik. Na Plantaričevo prošnjo je sprevodnik kupe odprl in s tem spravil sopotnika v nejevoljo. Ko se je neprijazni gospod pripravil h kajenju, ga je Plantarič prosil, naj z dimom izmučenemu škofu prizanese; razen tega je bil prostor za nekadilce. To je moža tako razsrdilo, da je pograbil svoje stvari in se umaknil na hodnik. Škofu ni bilo prav. Rekel je Plantariču: »Kako si upate kaj takega narediti?« Potem je povedal, kako se mu je nekoč zgodilo na potovanju v prvem razredu. Baržun na sedežu poleg njega je bil zamazan s črnilom. Sprevodnik je pa to obdolžil Gnidovca in terjal 400 din odškodnine. Dogodek se je po škofovih besedah takole zaključil: »Opravičevati in prepirati se nisem hotel. Lahko bi dokazal, da je madež od črnila že star, ker je bil že povsem suh. Pa nisem hotel. Plačal sem.«

Od Sušaka do Rima je škofu delal družbo še dobri znanec g. Kotlanski iz Zagreba, sorodna duša. Pridno so molili.

V Rimu je Gnidovec stanoval v hrvaškem zavodu sv. Hieronima. Rad bi tja spravil tudi g. Plantariča, pa ni bilo prostora.

Albanci v narodnih nošah so vzbujali veliko pozornost. Rimljani so spraševali, če so Poljaki. Škof je bil odprtih rok; rad je pomagal drugim in tako že v svetem mestu zapravil svoj denar. Potlej je plačeval Plantarič.

Na povratku so se ustavili v Firenzah. Gnidovec je Plantariča in nekega albanskega frančiškana povabil na kosilo v lep hotel. Kosila je Plantariča stalo 120 lir, polovico tega, kar mu je še ostalo.

Iz Zagreba je Gnidovec brzojavil djakovskemu škofu Akšamoviću, da ga obišče. Gostoljubni škof je potnikoma poslal na postajo Striživojno-Vrpolje svoj avto in topla kožuha. Sprejel ju je izredno ljubeznivo. Gnidovec mu je potožil denarno stisko, v katero sta zašla., in Akšamovič mu je takoj vsilil 2.000 din.

V Beogradu je bila na nunciaturi prazna samo ena soba. Škof je podil Plantariča -

bilo je že po polnoči – naj gre spat, on da ima še delo in se je na vlaku naspal. Sobrat te ponudbe ni sprejel. Škof ga je poslal prenočevat v hotel Splendid. A tam ni bilo več prostora, zato je g. Plantarič potrkal v sanatoriju Vračar, kjer so bile slovenske usmiljenke in kjer so v sprejemni sobi tujci lahko prenočili.

Zapadel je velik sneg. Zato se iz Uroševca nihče ni upal z avtom proti Prizrenu. Slednjič sta se romarja in štirje drugi popotniki le zmenili z nekim šoforjem. Šlo je kakih 30 km, v Dulah pa je avto obtičal. Do Prizrena je še svojih 30 km. Odločila sta se, da gresta peš. Gnidovec kupi pri Albancih kruh in ga ponudi Plantariču, a temu se ni dalo jesti. Pozno popoldne ju dohiti avto in okrog šeste ure sta bila doma. Škof pravi: »Zelo sem Vam hvaležen, da niste hoteli jesti; sedaj lahko prejmeva sveto obhajilo« Res sta drug drugega obhajala in se Bogu zahvalila za srečno vrnitev. G. Plantarič pristavlja v svojih spominih: »Tistega od sreče žarečega obraza, da se je dobri škof še mogel obhajati, ne bom nikoli pozabil. To mi je najlepši spomin na rimsko potovanje in na beli Prizren.«

Vnovič je šel Gnidovec v Rim čez tri leta, 15. novembra 1928, na redno poročanje sv. očetu ("ad limina"). Nazaj grede se je ustavil v lazaristovski hiši na Taboru v Ljubljani. Brat Alojzij Klančar pripoveduje: »Na hodniku sva se srečala. Hotel sem mu poljubiti roko, a preden sem dobil prstan, je bil že na kolenih. Dejal je: »Narediva kakor v semenišču.« (Semenišče je naš noviciat. Navada v noviciatu je, da se objamemo kleče). Kako rad je pokleknil ta ponižni škof! Tudi drugi so mi povedali, da jih je objel, kakor je v družbi navada, kleče.« (Ta navada je zdaj odpravljena.)

Leta 1929 je Gnidovec poromal v Rim na proslave zlatomašniškega jubileja Pija IX. S seboj je vzel enega bogoslovca albanske narodnosti in enega dijaka.

Na drugo redno poročanje sv. očetu je potoval Gnidovec v svojem šestdesetem letu (1933). Pogovarjala sta se tudi o semenišču.

Tedaj je Cerkev praznovala 1900-letnico odrešenja človeškega rodu. Gnidovec je bil v Rimu skupaj z močnim zastopstvom katoliških Slovencev, ki sta ga vodila škofa Rožman in Tomažič in je štel 126 ljudi.

Spet – zadnjikrat – je bil Gnidovec v Rimu naslednjega leta. Vrnil se je z letalom v začetku julija, tik pred selitvijo v Skopje. Verjetno je bila prav ta selitev razlog za pot. (Sporočilo msgr. Zakrajška.)

Da vzbudi zanimanje za verske razmere v južnih krajih, da pridobi duhovnike in zbere za dušno pastirstvo potrebne predmete in denar, je Gnidovec večkrat obiskal **Slovenijo**.

Prvič je bil tam že en mesec po ustoličenju v Skopju in Prizrenu. V Ljubljano je došel 14. januarja 1925. Pripovedoval je, kako je na konju, peš in z avtomobilom obiskal svoje župnije in vernike. »Videl je strašno duhovno zapuščenost in revščino mnogih svojih ovčic, videl skoraj povsod prav betlehemske preprostost božje hiše. Razen v Skopju in Prizrenu nima naš Gospod Jezus skoraj nikjer niti dostojnega bivališča« (Katoliški misijoni II 1924/25, št. 6, str.83). Zato želi v kratkem postaviti vsaj 10 cerkva in bivališča duhovnikom. Katoliškim vojakom mora urediti dušno oskrbo. Poskrbeti mu je za to, da raztresena katoliška naselja od časa do časa obiše duhovnik. »Zatrjuje, da včasih sredi teh skrbi kar živo čuti božjo milost, ki mu jo izprosijo naše molitve. Priporoča se tudi v prihodnje...« (Katoliški misijoni, kot zgoraj). Prosil je za potrebne stvari (mašna oblačila, kelihe, obleke za reveže).

16. januarja je obiskal šentviške zavode. Zahvalil se je za molitve in za podarjene obleke. Potem je ostal v Ljubljani do 18. januarja.